

דף ט.

עין משפט א.

ח"מ סימן רלא סעיף כה

כה. רשאים בעלי אומניות לעשות תקנות בענין מלאכתם ולפסוק ביניהם שלא יעשה אחד ביום שיעשה חבירו וכל מי שיעבור על התנאי יענישו אותו בסך מסויים ^ע.

והוא במקום שאין שם חכם וממונה על הציבור אבל אם ישנו אין התנאי שלהם ^פ מועיל אלא א"כ עשו מדעת החכם.

* ודוקא כל בעלי אומניות אבל שנים או שלושה לא מהני.

* אם אין הפסד לאחרים מועילה תקנתם גם בלי דעת החכם הממונה.

יו"ד סימן רנו סעיף ד

ה. ח. התמחוי שנגבה בכל יום הרי הוא לעניי עולם, אבל הקופה שנגבית מערב שבת לערב שבת לעניי אותה העיר בלבד.

ט. רשאים בני העיר לשנות מקופה לתמחוי וכן להיפך, אע"פ שלא התנו כן בשעה שגבו אותם, וכן לשנותם לכל מה שיראה צורכי ציבור ^צ.

הגה: אם יחיד התנדב צדקה ופירש שיתנו לעניי העיר או לעני פלוני אין להם

^ע. מתוספתא בב"מ פ"א משנה י"ב. ומגמ' ב"ב ט' בהנהו טבחי.

^פ. והרמ"א הוסיף או אפי' של כל בני העיר, ובמשפט וצדק ח"ב סי' ד' כתב דאפי' למ"ד שהרוב בעיר יכולים לכוף על המיעוט הנ"מ במעמד כולם.

ועוד שאם קיבלו וקיימו אנשי העיר תיקון שעשו שוב אינם יכולים למחות מהרמ"א בתשובה סי' ע"ג.

אם עשו התקנה לסלק סכנה או נזק יכולים הרוב לכוף המיעוט לכו"ע. ולשנות ממנהג אפי' יחיד יכול למחות.

כל מה שהסכימו בעלי אומניות והתנו קיים אף בלא קנין ואין אחד מהם יכול לחזור בו. כ"כ המהרי"ק בשורש קפ"א והרשד"ם סי' רנ"ט.

מה שמהני רוב נגד מיעוט דוקא כשהיו כולם במעמד אחד ונשאו ונתנו בדבר ועלתה הסכמתם לפטור או לחיוב, אבל כל שלא נתקבצו במעמד אחד ורק השמש הלך מאחד לאחד בפני עצמו אין הרוב מועיל כנגד המיעוט. כ"כ מהרש"ך בח"ב סי' ק"ט אות רנ"ז.

^צ. אפי' לדבר הרשות.

לשנות ק אפי' לת"ת.

הגה: בני העיר שמינו גבאי צדקה ונפרדו זה מזה ועדיין מעות הצדקה בידו, אם היה רשות בידו לעשות מה שירצה יעשה בו מה שירצה, ובלבד שיעשה בו דבר מצוה.

עין משפט ב. יו"ד סימן רנז פעיף ב
עיי' לעיל דף ח: עין משפט ס

עין משפט ג. יו"ד סימן רנא פעיף י

י. ד. מי שבא ואמר תאכילו אותי אין בודקין אחריו אם הוא רמאי ר אלא מאכלין אותו מיד.
היה ערום ובא ואמר כסוני בודקין אחריו אם הוא רמאי, ואם מכירין אותו מכסין אותו מיד.

עין משפט ד.ה. יו"ד סימן רנ פעיף ד

ד. ה. אין פוחתין מעני העובר ממקום למקום מככר פונדיון שהוא משקל כסף של שמונה גרעני שעורה ש. ואם לן במקום נותנים לו מצע לישון עליו וכסות ליתן מראשותיו ושמן וקטנית, ואם שבת נותנים לו מזון ג' סעודות ודג וירק, ואם מכירים אותו נותנים לו לפי כבודו ת.

עין משפט ו. יו"ד סימן רנ פעיף ג

ג. ד. עני המחזר על הפתחים אין נותנים לו מהקופה מתנה מרובה אלא

ק. שכיון שאמר לעני העיר או לעני פלוני מיד זכו בה והוי כאילו בא הממון לידם. ש"ך ס"ק י'.
ר. כרב יהודה בב"ב דף ט' ע"א.
ש. פ"ח דפאה משנה ז'. ומצע הוא, משבת קי"ח ע"א. ושמן וקטנית, מתוספתא בסוף פאה.
ת. שם בתוספתא, ובכתובות ס"ז ע"ב.

מתנה מועטת א.

עין משפט ז.

יו"ד סימן רמט סעיף ב

ב. ג. לעולם לא ימנע אדם עצמו פחות משליש השקל לשנה ב, ואם נתן פחות מזה לא קיים מצות צדקה.

עין משפט זז.

יו"ד סימן רמט סעיף ה

ה. ו. אם יכול לגרום לאחרים שיתנו, שכרו גדול א משכר הנותן עצמו.

דף ט:

עין משפט ד.

יו"ד סימן רמט סעיף ג.ד.

ג. ד. צריך ליתן הצדקה בסבר פנים יפות ובשמחה ובטוב לבב ד, ומצטרף עם העני בצערו ומדבר לו דברי תנחומין, ואם נתנה בפנים רעות וזעופות הפסיד זכותו ה.

ה. ה. ביקש ממנו העני ואין לו מה יתן לו לא יגער בו ויגביה קולו עליו,

א. וה"ה מכל יחיד ויחיד שמחזר אצלו א"צ לתת לו מתנה מרובה, וכך פסק הב"ח לדעת הרמב"ם. ש"ך ס"ק ד'. וע"ז סמכו היום שנותנים מתנה מועטת למחזרים על הפתחים ודי בזה ע"ש, וכך העלה בספר ראשון לציון למוהר"ר רבינו חיים בן עטר זצ"ל. ושמעתי פירוש על דרך זה כפה פרשה לעני זה במחזר על הפתחים, אבל לאביון שאינו מחזר על הפתחים ידיה שלחה לאביון, היינו די מחסורו.

ב. מימרא דרב אסי ב"ב דף ט' ע"א. וכאן המדובר בעני המתפרנס מצדקה ואין לו מה שיעשר דאם יש לו כבר פסק מר"ן דיתן אחד מעשרה, וכ"כ בספר ראשון לציון בסי' רמ"ז סעיף א' ע"ש, שגם עני כזה ידחוק עצמו ויתן שלישי השקל בשנה לצדקה. ושיעור שלישי השקל הוא שתות אונקיא כסף, טור. ועיין בש"ך ס"ק ד' דעפ"ז נהגו שגבאי צדקה הולך בכיהכנ"ס כל שני וחמישי והקהל נותנים ואפי' יתן האדם הפחות במטבעות הוא נותן יותר משליש שקל בשנה והוא מנהג טוב.

ג. פי' יותר משאר עושה צדקה מרצון, ט"ז. דאם עושה ונותן ע"י כפייה הרי הפסיד זכותו כמבואר בסעיף ג'.

ד. מימרא דר"י הנותן פרוטה לעני שם ב"ב דף ט'.

ה. אפי' נתן לו הרבה עובר על לאו "דלא ירע לבבך בתתך לו" סמ"ג.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחדר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477 email: minchat.aaa@gmail.com

אלא יפייסנו בדברים ויראה לכו הטוב שרצונו ליתן לו אלא שאין ידו משגת.

הגה: אסור להחזיר העני השואל ריקם ו' אפי' אינו נותן לו רק גרוגרת אחת שנאמר "אל ישוב דך נכלם".

ו'. לשון הטור בסי' ר"ז בשם הרמב"ם.